

POSTERIABSTRAKTI

TUTKIJA: Heta Lindblom, työterveyshuoltoon erikoistuva lääkäri

TUTKIMUSTYÖN OHJAAJA: Heidi Furu, Työterveyshuollon erikoislääkäri, kliininen opettaja, Helsingin Yliopisto Clinicum

TUTKIMUKSEN AIHE/OTSIKKO:

WorkWell-metodilla tehoa ja laatua rakennus- ja korjausalan lakisääteisiin terveystarkastuksiin

Johdanto: Rakennus- ja korjausalalla työntekijät altistuvat useille erilaisille vaara- ja haittatekijöille, ja siksi alat luetaan lainsäädännössä ns. erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttaviin töihin (jatkoksa ESV) (VnA 1485/2001). ESV-töissä tulee tehdä lakisääteisiä terveystarkastuksia työn alkaessa ja sen jälkeen 1-3 vuoden välein. Tarkastusten tavoitteena on mm. tunnistaa työssä esiintyviä terveysvaaroja, selvittää työntekijän altistuminen ja siitä aiheutunut toimintakyvyn/ terveydentilan muutos ja vaikutus työhön sopivuuteen, antaa tietoa työn terveysvaaroista ja niiden torjunnasta sekä ohjata tutkimuksiin ammattitautia epäiltäessä. Näiden lakisääteisten terveystarkastusten sisältö on tarkoin ohjeistettu, ja sitoo kaikkia työterveyshuoltoja. Ammattitautien alidiagnosointi on maailmanlaajuinen haaste. Vaikka tilastoitujen ammattitautien määrä on yleisesti Suomessa vähentynyt, johtuu tämä meilläkin tutkimusten mukaan osittain siitä, ettei ammattitauteja ja työperäisiä sairauksia tunnisteta lakisääteisissä terveystarkastuksissa optimaalisesti, ja että tarkastusten laatu vaihtelee varsin paljon. Lakisääteisiin ESV-tarkastuksia tehdään Suomessa vuosittain lähes 175 000 kappaletta. Näihin tarkastuksiin liittyviä laboratoriokokeita otetaan melkein 400 000, ja kuvantamistutkimuksiakin lähes 7000 (Kelan työterveyshuoltotilasto 2015). Ottaen huomioon, miten paljon sekä rahallisia että työvoimaresursseja näiden lakisääteisten tarkastusten suorittamiseen käytetään, on niiden laatua ja sujuvuutta tutkittu hämmästyttävän vähän. Furu ym. osoittivat tutkimuksessaan, että yhdistämällä kyselylomake klinisiin tutkimuksiin, voidaan paitsi parantaa terveystarkastusseulonnan tehokkuutta, myös saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä (Furu ym 2012,2014). Tuore tutkimus osoitti myös lakisääteisten tarkastusten sisällössä ja toteutuneessa laadussa olevan paljon parantamisen varaa (Furu ym 2018). Doctagon Oy:ssa luotiin WorkWell-terveystarkastusmalli rakennus- ja korjausalan työntekijöille. Tavoitteena oli paitsi parantaa ja tasalaatuistaa tarkastuksia, ja myös tuottaa tarkastukset aiempaa kustannustehokkaammin. WorkWell- mallissa muokattiin lakisääteisten ESV-tarkastusten prosessia ja palvelumuotoilua noudattaen lean-ajattelun periaatteita lääketieteellisen sisällön pysyessä ennallaan.

Tavoite: Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää 1) miten terveystarkastusprosessin uudelleen muotoilu vaikutti kustannuksiin verrattuna aiempaan prosessiin, 2) kuinka paljon ammattitautiepäilyjä työterveysyksikössä löydettiin tällä menetelmällä ja verrata sitä kansalliseen aineistoon, 3) selvittää henkilökunnan ja asiakkaiden kokemuksia WorkWell-tarkastuksista.

Tutkimusaineisto: Tutkimusaineiston muodostavat vuosina 2013-2018 rakennus- ja korjausalan työntekijöille WorkWell-metodilla tehtyjen terveystarkastusten sairauskertomusmerkinnät. Tutkimukseen valitaan Doctagonin asiakasrekisteristä mukaan ne rakennus- ja korjausalan yritykset, joiden työntekijöille on tehty WorkWell-metodilla toteutettuja terveystarkastuksia. Tutkimusmateriaalina ovat terveystarkastuksissa käytetyt esitietolomakkeet ja -kyselyt, sairauskertomusmerkinnät terveystarkastuksista sekä mahdollisista lisäselvityksistä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan retrospektiivisesti sairauskertomuksista toteutuneita toimenpiteitä, diagnooseja ja vastaanottoja lukumäärätasolla, sekä tarkastellaan prosessin toteutumisen näkökulmaa.

Merkitys: Valtioneuvoston periaatepäätöksessä *Työterveys 2025 – yhteistyöllä työkykyä ja terveyttä* (STM 2016) linjattiin yhdeksi tavoitteeksi ”Työterveyshuoltoa kehitetään palvelujärjestelmän integraation eri vaiheissa tutkittuun tietoon perustuen. Julkista tutkimusrahoitusta tulee suunnata työterveyshuoltoon ja sen kehittämiseen liittyvään tutkimukseen. Tutkimuksella haetaan tietoa päätöksenteon tueksi ja toimivia ratkaisuja

terveydenhuollon kokonaisuus huomioiden. Ratkaisujen tulisi olla yhteiskunnan, työnantajan ja työntekijän kannalta tarkoituksenmukaisia, taloudellisia ja henkilöresurssit huomioivia tapoja toteuttaa työterveyshuoltoa.”

Tämä tutkimus vastaa suoraan yllä mainittuun tavoitteeseen monella tasolla. Tutkimushankkeessa tarkastellaan tieteellisesti uudistettua terveystarkastusmallia kustannustehokkuuden ja laadun näkökulmasta. Koskaan aiemmin ei lakisääteisiä ESV-tarkastuksia ole tällä tavoin tutkittu. Työterveyshuolto alana tarvitsee tieteellisesti tutkittua tietoa sen keskeisistä prosesseista. Työnantajien ja yhteiskunnan näkökulmasta tarkastusten laadun lisäksi kustannustehokkuus on myös olennainen tekijä. Näin ollen tutkimuksen tulokset ovat suoraan sovellettavissa Suomen työterveyshuoltojärjestelmään ja työelämään.

Avainsanat: ammattitaudit rakennus- ja korjausalalla, työperäinen sairastuvuus, lakisääteiset terveystarkastukset, lean-ajattelu, terveystarkastusten kustannukset, rakennus- ja korjausalan terveystarkastusten laatu ja vaikuttavuus.